

Риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. ООН. Права людини. Початок «холодної війни».

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. Після Другої світової війни світовий порядок формувався навколо рішень великих держав-переможниць, створення ООН і поступового переходу до біполярного протистояння США та СРСР. Ялтинська й Потсдамська конференції визначили принципи повоєнного устрою Європи, насамперед долю Німеччини.

- характеризувати зміни у співвідношенні сил після війни;
- називати рішення Ялтинської і Потсдамської конференцій;
- пояснювати зміст програми «трьох Д»;
- розкривати роль ООН у повоєнному світі;
- пояснювати поняття «Ялтинсько-Потсдамська система» та «біполярний світ».

1. Світ після Другої світової війни

Держава / регіон	Післявоєнне становище
США	Найпотужніша економічна держава, світовий кредитор, один із центрів нового світового порядку.
СРСР	Військово-політична наддержава; поширення впливу на Центральну та Південно-Східну Європу.
Велика Британія і Франція	Зберегли статус великих держав, але їхні економічні та імперські позиції послабилися.
Німеччина, Італія, Японія	Зазнали поразки; постало питання демократичної перебудови та контролю над їхнім військовим потенціалом.
Китай	Посилив міжнародне значення й увійшов до кола великих держав.

У підсумку США і СРСР стали головними наддержавами, навколо яких поступово формувалися два політичні табори.

2. Кримська (Ялтинська) конференція

4–11 лютого 1945 р. у Ялті зустрілися Й. Сталін, Ф. Рузвельт і В. Черчилль. Союзники координували завершення війни та обговорювали післявоєнний устрій Європи: Польщу та її кордони, майбутню владу в Югославії, принципи поводження з Німеччиною. Також домовилися скликати установчу конференцію ООН у Сан-Франциско.

3. Берлінська (Потсдамська) конференція

17 липня — 2 серпня 1945 р. у Потсдамі переговори продовжили Й. Сталін, Г. Трумен і представники Великої Британії — спочатку В. Черчилль, а після виборів К. Еттли. Німеччину передбачалося управляти через окупаційні зони, ліквідувати нацизм і військову загрозу, а також підготувати мирні договори з союзниками Німеччини.

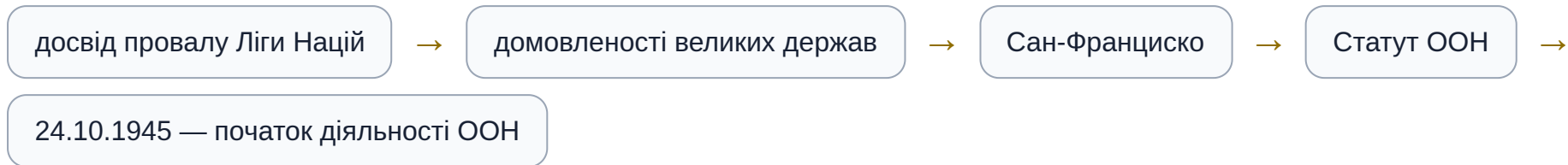
Принцип «трьох Д»	Зміст
Денацифікація	Ліквідація нацистської партії та її організацій, скасування нацистських законів, покарання злочинців.
Демілітаризація	Повне роззброєння Німеччини та контроль над військовою промисловістю.
Демократизація	Перебудова системи правосуддя, місцевого самоврядування та політичного життя на демократичній основі.

4. Територіальні й політичні рішення

Польщі передали частину Східної Пруссії та територію колишнього «вільного міста Данциг» (Гданськ), СРСР — Кенігсберг із прилеглою територією. Було підтверджено право постраждалих держав на репарації та намір судити головних воєнних злочинців.

5. Створення ООН

У 1943 р. США, СРСР, Велика Британія та Китай повернулися до ідеї нової міжнародної організації. У 1944 р. на конференції в Думбартон-Оксі сформулювали основні принципи. 26 червня 1945 р. у Сан-Франциско підписали Статут ООН, який набув чинності 24 жовтня 1945 р. Українська РСР і Білоруська РСР стали державами-засновницями.

6. Ознаки Ялтинсько-Потсдамської системи

Ялтинсько-Потсдамська системаПовоєнний порядок міжнародних відносин, сформований рішеннями союзників, новими кордонами, механізмами ООН і співвідношенням сил після 1945 р.

Біполярний світСистема, у якій два центри сили — США і СРСР — очолюють протилежні політичні та військові блоки.

НаддержаваДержава з глобальним військовим, економічним і політичним впливом.

РепараціїМатеріальне відшкодування збитків, завданих державою-агресором.

Система мала суперечливий характер: з одного боку, створювала механізм міжнародної безпеки через ООН, а з іншого — закріплювала особливу роль великих держав і поступово переходила до суперництва двох наддержав.

7. Опорні дати

4–11.02.1945

Ялтинська конференція.

17.07–02.08.1945

Потсдамська конференція.

26.06.1945

Підписання Статуту ООН.

24.10.1945

Набуття чинності Статутом ООН; дата утворення ООН.

10.12.1948

Ухвалення Загальної декларації прав людини.

Підсумок уроку

Ялта й Потсдам заклали політичні основи післявоєнного устрою Європи, а ООН стала головним універсальним механізмом міжнародної безпеки. Водночас посилення США і СРСР та розходження їхніх інтересів створили основу для біполярного світу і майбутньої «холодної війни».